



Book Review

“Designing and Conducting Mixed Methods Research”

Wichuda Kijtorntham¹
Hatthakan Mihiron²

Abstract

This article is a review of the book, “Designing and Conducting Mixed Methods Research” by John W. Creswell and Vicki L. Plano Clark, Sage Publication, Los Angeles, USA, ISBN: 978-1-4129-7517-9 (pbk.) in 2011. This book was written based on the writers’ experiences. They found that researchers were mostly curious about the procedures of mixed method research. This book focuses on the nature of mixed method research; philosophy; conducting of research comparing and analyzing six published articles. This book could be very useful to expanding the frontiers of the body of knowledge and the development of the research in any field in future.

Keywords: mixed methods research, social sciences, behavioral sciences, education

¹ Lecturer at Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University

² Graduate Student, Doctoral degree in Applied Behavioral Science Research, Srinakharinwirot University

บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง การออกแบบและการดำเนินการวิจัยผสมผสานวิธี

วิชุดา กิจธรรรม¹

หัตถกานต์ มีหิรัญ²

บทคัดย่อ

บทความนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อแนะนำหนังสือ “Designing and Conducting Mixed Methods Research” ซึ่งเป็นหนังสือที่เผยแพร่ในปี พ.ศ. 2555 โดย John W. Creswell และ Vicki L. Plano Clark สำนักพิมพ์ Sage Publication ณ Los Angeles ประเทศสหรัฐอเมริกา ISBN: 978-1-4129-7517-9 (pbk.) หนังสือเล่มนี้ เขียนขึ้นจากข้อค้นพบจากประสบการณ์ของผู้เขียนที่พบว่า นักวิจัยจำนวนมากมีความสนใจใคร่รู้อย่างมากเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยผสมผสานวิธี เนื้อหาที่นำเสนอจึงเน้นการนำเสนอธรรมชาติของการวิจัยผสมผสานวิธี แนวคิดเชิงปรัชญา การดำเนินการวิจัย พร้อมการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ยกตัวอย่างประกอบจากงานวิจัยที่ได้รับการเผยแพร่แล้ว 6 เรื่อง หนังสือเล่มนี้จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการขยายขอบเขตขององค์ความรู้และการพัฒนาการวิจัยในสาขาต่างๆ ในอนาคต

คำสำคัญ: การวิจัยผสมผสานวิธี การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ การวิจัยทางสังคมศาสตร์ การวิจัยทางการศึกษา

¹ อาจารย์ ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

² นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทนำ

การออกแบบการวิจัยเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญขั้นตอนหนึ่งของการวิจัย เพื่อนำไปสู่การตอบปัญหาการวิจัยได้อย่างถูกต้องและมีความคลุ่มลึก โดยมีได้ยึดติดอยู่กับวิธีการวิจัยทางปริมาณและเชิงคุณภาพในทางใดทางหนึ่ง ทำให้ในระยะ 5-10 ปีหลังนี้ การออกแบบการวิจัยแบบผสมหรือการวิจัยผสมวิธี (Mixed methods research) จึงได้รับความสนใจจากนักวิจัยจำนวนมากในหลายสาขา โดยเฉพาะการวิจัยสาขาสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์การแพทย์ บทความนี้จึงนำเสนอการวิจารณ์หนังสือ “Designing and Conducting Mixed Methods Research” พิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งที่ 2 ในปี พ.ศ. 2554 (ค.ศ. 2011) โดย John W. Creswell ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นศาสตราจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยเนบราสก้า ลินคอล์น มานานกว่า 30 ปี และได้เขียนหนังสือ 12 เล่มเกี่ยวกับการออกแบบการวิจัย และเป็นบรรณาธิการร่วม (Coeditor) ของวารสาร Journal of Mixed Methods Research สำหรับผู้เขียนอีกคนหนึ่งคือ Vicki L. Plano Clark เป็นผู้อำนวยการของ The Office of Qualitative and Mixed Methods Research (OQMMR) ของมหาวิทยาลัยเนบราสก้า ลินคอล์น

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของการวิจัยผสมวิธี โดยขยายแนวคิดเพิ่มเติมจากหนังสือเล่มที่เขียนมาก่อนหน้านี้ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของวิธีการวิจัยผสมวิธี ทั้งด้านเนื้อหาและวิธีการโดยเน้นย้ำถึงจุดมุ่งหมายที่จะหาทางออกของปัญหาการวิจัยเพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักวิจัยในการนำไปใช้ในการศึกษาวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ ขณะเดียวกันได้มีการยกตัวอย่างจากงานวิจัย 6 เรื่องที่มีคุณภาพ

มาตรฐาน ได้รับการยอมรับให้เผยแพร่เพื่อให้ผู้อ่านทำความเข้าใจได้ง่ายจากการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบจากงานวิจัยที่เป็นตัวอย่างดังกล่าว

เนื้อหา

ที่มาของหนังสือเล่มนี้เกิดจากการที่ผู้เขียนได้ทำการสอน อบรมเชิงปฏิบัติการและการนำเสนอแนวคิดและวิธีการวิจัยผสมวิธี ในที่ต่างๆ แล้วยังพบว่า มีนักวิจัยจำนวนมากที่ต้องการมีความรู้ที่กระจ่างชัดเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยผสมวิธี ทั้งในเรื่องของขั้นตอนการวิจัย เทคนิคและกลยุทธ์ของการวิจัยผสมวิธี ผู้เขียนจึงมีความต้องการที่จะนำเสนอแนวคิดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นและแนวโน้มของการวิจัยผสมวิธี เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ เริ่มต้นจากการปูพื้นให้เห็นถึงลักษณะของการวิจัยผสมวิธี แนวคิดเชิงปรัชญา และการดำเนินการวิจัยผสมวิธีที่ละชั้น พร้อมทั้งเกณฑ์การประเมิน โดยเน้นการยกตัวอย่างจากงานวิจัยที่มีคุณภาพ 6 เรื่องที่ได้รับการยอมรับให้เผยแพร่ในวารสาร JMMR แม้จะเป็นการพิมพ์ครั้งที่ 2 แต่หนังสือเล่มนี้ก็มีเนื้อหาเพิ่มเติมจากการพิมพ์ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2551 (ค.ศ. 2007) อยู่หลายส่วน สำหรับเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ได้แจกแจงไว้ถึง 9 บท พร้อมทั้งภาคผนวก สรุปเนื้อหาที่น่าสนใจในแต่ละบท ดังนี้

บทที่ 1 ผู้เขียนกล่าวถึงธรรมชาติของการวิจัยผสมวิธี การทำความเข้าใจกับลักษณะของการวิจัยผสมวิธี การให้ความหมายตามจุดเน้นของการวิจัยผสมวิธีที่เขียนไว้ในหนังสือที่ผ่านมาในอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้เขียนหนังสือแต่ละคนจะมีหลักการให้ความหมายของการวิจัยผสมวิธีโดยมีจุดเน้นที่มีความคล้ายคลึงกันบ้าง และแตกต่างกันบ้าง มีการตัวอย่างการวิจัยผสมวิธี การอ้างถึงแนวคิดเชิงปรัชญาของการวิจัยผสมวิธีที่ผ่านมา

ในอดีตถึงปัจจุบัน ปัญหาหรือโจทย์วิจัยที่เหมาะสมกับการวิจัยผสมผสานวิธี และประเด็นที่ท้าทายของการวิจัยผสมผสานวิธี เป็นต้น

บทที่ 2 รากฐานของการวิจัยผสมผสานวิธี เนื้อหาในบทนี้ กล่าวถึงจุดเริ่มต้นการวิจัยผสมผสานวิธี ที่มีมาตั้งแต่ในทศวรรษที่ 1980 ได้อ้างอิงถึงหนังสือที่เขียนขึ้นในระยะเวลาเริ่มต้นทั้งในประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และในประเทศแคนาดา สาเหตุที่มีการก่อตัวของการวิจัยผสมผสานวิธี วิวัฒนาการของการวิจัยผสมผสานวิธีในแต่ละระยะ ตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2502 (ค.ศ. 1959) ถึงปัจจุบัน ประเด็นที่มีความโต้แย้งและข้อคำถามที่สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในการวิจัยผสมผสานวิธี กระบวนทัศน์เชิงปรัชญาของการวิจัย 4 แบบคือ 1) กระบวนทัศน์หลังปฏิฐานนิยม (Postpositivism) 2) กระบวนทัศน์สร้างสรรค์นิยม (Constructivism) 3) กระบวนทัศน์การมีส่วนร่วม (Participatory) และ 4) กระบวนทัศน์ปฏิบัตินิยม (Pragmatism) อย่างไรก็ตามเมื่อ เปรียบเทียบกับแนวคิดของ Charles Teddlie และ Abbas Tashakkori ในหนังสือเรื่อง Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences ที่เผยแพร่ใน พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) จะพบว่า มีความแตกต่างกันในกระบวนทัศน์เชิงปรัชญาเล็กน้อย คือ กระบวนทัศน์เชิงปรัชญาตามแนวคิดของ Teddlie และ Tashakkori มี 5 แบบ (อุษา ศรีจินดารัตน์, 2555) คือ 1) กระบวนทัศน์ปฏิฐานนิยม (Positivism) 2) กระบวนทัศน์หลังปฏิฐานนิยม (Postpositivism) 3) กระบวนทัศน์สร้างสรรค์สังคมนิยม (Social constructivism) 4) กระบวนทัศน์ปฏิบัตินิยม (Pragmatism) และ 5) การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Transformative perspective) ส่วนที่มีความแตกต่างกัน คือ แนวคิดเชิงปรัชญาของหนังสือเล่มนี้

มีกระบวนทัศน์การมีส่วนร่วม (Participatory) เป็นแนวคิดพื้นฐานแต่หนังสือของ Teddlie และ Tashakkori มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เป็นแนวคิดพื้นฐาน

บทที่ 3 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับการเลือกการออกแบบการวิจัยผสมผสานวิธี ประกอบด้วย หลักการในการออกแบบการวิจัยผสมผสานวิธี วิธีการที่ใช้ในการออกแบบการวิจัยหลากหลายวิธี เช่น Typology-based approach เป็นต้น และแสดงการวิเคราะห์เพื่อจำแนกวิธีการออกแบบการวิจัยที่ปรากฏในหนังสือเล่มต่างๆ ที่เขียนตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2502 (ค.ศ. 1959) ถึงปัจจุบัน หลักการสำคัญที่ใช้ในการตัดสินใจที่ใช้ในการออกแบบการวิจัยผสมผสานวิธี วิธีการผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณเข้ากับการวิจัยเชิงคุณภาพ อธิบายแนวคิดเชิงปรัชญา พร้อมกับแสดงให้เห็นถึงจุดแข็งของการออกแบบการวิจัยผสมผสานวิธี

บทที่ 4 ตัวอย่างการวิจัยที่มีการออกแบบการวิจัยผสมผสานวิธี ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ได้รับการตีพิมพ์ใน Journal of Mixed Methods Research (JMMR) จำนวน 6 เรื่อง ที่มีการผสมผสานวิธีการวิจัยในแบบต่างๆ โดยใช้วิธีการอธิบายด้วยการตั้งประเด็นข้อสังเกต ใช้ตารางวิเคราะห์ และใช้แผนภาพในการเปรียบเทียบการประยุกต์วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ การเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่าง เพื่อให้ผู้อ่านได้เรียนรู้จากตัวอย่างงานวิจัยทั้ง 6 เรื่อง

บทที่ 5 การนำเสนอการวิจัยผสมผสานวิธี ในเนื้อหามีรายละเอียดตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการวิจัย ได้แก่ วิธีการตั้งชื่อเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าเป็นการวิจัยผสมผสานวิธี วิธีการตั้งโจทย์หรือกำหนดปัญหาการวิจัย การกำหนดจุดมุ่งหมายของการวิจัย และการตั้งสมมติฐานการวิจัย เป็นต้น

สำหรับการนำเสนอในบทที่ 6 บทที่ 7 และบทที่ 8 มีเนื้อหาที่ไม่ได้แตกต่างจากที่พิมพ์ครั้งแรกมากนัก คือ บทที่ 6 เป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยผลฐานวิธี ซึ่งผู้เขียนเลือกใช้คำศัพท์เฉพาะที่สำคัญอยู่หลายคำ ได้แก่ การเลือกตัวอย่าง (Sampling) การได้รับอนุญาต (Gaining permissions) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collecting data) การบันทึกข้อมูล (Recording the data) และการบริหารการเก็บรวบรวมข้อมูล (Administering the data collection) เป็นต้น พร้อมทั้งการเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพในการวิจัยผลฐานวิธี บทที่ 7 การวิเคราะห์และแปลความหมาย ข้อมูลในการวิจัยผลฐานวิธี ในบทนี้จะกล่าวถึงหลักการพื้นฐานของการแปลความหมาย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพที่นำมาใช้อย่างเป็นลำดับขั้น และการผนวกผลการวิเคราะห์ในการวิจัยผลฐานวิธี และการใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ และบทที่ 8 การเขียนและประเมินการวิจัยผลฐานวิธี เนื้อหาในบทนี้จะเป็นการนำเสนอโครงสร้างการเขียนเค้าโครงการวิจัย และเค้าโครงปริญญาานิพนธ์หรือวิทยานิพนธ์ของการวิจัยผลฐานวิธี รายละเอียดของเนื้อหาแต่ละส่วน พร้อมตัวอย่างการเขียนเค้าโครงงาน นอกจากนี้ยังมีการแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างการเขียนบทความวิจัยเพื่อเผยแพร่ในวารสาร และเกณฑ์การประเมินคุณภาพของการวิจัยผลฐานวิธี พร้อมทั้งการยกตัวอย่างประกอบ

บทที่ 9 เป็นบทสรุปและการให้ข้อเสนอแนะสำหรับการออกแบบการวิจัยผลฐานวิธีและวิธีดำเนินการวิจัยผลฐานวิธี ทั้งในด้านการเขียนการให้ความหมาย การใช้คำศัพท์ หลักปรัชญาการออกแบบ และการสร้างคุณค่าให้แก่การวิจัยด้วยการวิจัยผลฐานวิธี

ภาคผนวก ประกอบด้วยรายละเอียดของบทความวิจัยที่เป็นตัวอย่างทั้ง 6 เรื่อง ซึ่งเป็นงานวิจัยผลฐานวิธีที่ได้รับการเผยแพร่ในปี พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2552

บทสรุป: ประโยชน์และการนำไปใช้

หนังสือเล่มนี้มีความแตกต่างจากหนังสือที่นำเสนอแนวความคิดการวิจัยผลฐานวิธีเล่มอื่นๆ คือ เขียนขึ้นจากประสบการณ์การทำงาน ที่พบว่ายังมีประเด็นที่มีความท้าทายสำหรับนักวิจัยที่มีความสนใจที่จะใช้การวิจัยผลฐานวิธี เสนอเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนจึงมุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดพร้อมกับการยกตัวอย่างประกอบการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบ การใช้ตารางและแผนภาพ เพื่อแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนและกระบวนการวิจัยผลฐานวิธี ตัวอย่างการวิจัยที่นำมายกตัวอย่างเป็นงานวิจัยที่ได้รับการยอมรับในเชิงวิชาการ และเผยแพร่ในวารสารการวิจัยผลฐานวิธี ทำให้ผู้อ่านเข้าถึง และทำความเข้าใจกับตัวอย่างได้ง่ายขึ้น นับได้ว่าเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับหนังสือที่น่าสนใจอีกเล่มหนึ่งของ Charles Teddlie และ Abbas Tashakkori ที่เผยแพร่ใน พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) เรื่อง Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences ที่ได้มีการวิจารณ์โดย อูษา ศรีจินดารัตน์ (2555) จะพบว่าหนังสือทั้งสองเล่มนี้ มีความคล้ายคลึงกันในเรื่องของแนวคิดเชิงปรัชญาที่เป็นฐานของการวิจัยผลฐานวิธี อย่างไรก็ตาม ในหนังสือเล่มนี้ยังมีจุดเด่นอีกประการหนึ่งคือ แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของการวิจัยผลฐานวิธีตั้งแต่ในระยะเริ่มแรก ทั้งในด้านของแนวคิด กระบวนการ และเทคนิคของการผสมผสานการวิจัยเชิงปริมาณและ

เชิงคุณภาพ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ที่มีความสนใจ

เมื่อพิจารณาวิธีการนำเสนอเนื้อหาของผู้เขียนจะเห็นได้ว่า มีลำดับของการนำเสนอโดยการปูพื้นฐานตั้งแต่ลักษณะธรรมชาติของการวิจัย ผสานวิธี พัฒนาการของการวิจัย ผสานวิธี จนถึงหลักการในการออกแบบการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการเขียนรายงานพร้อมทั้งเกณฑ์การประเมินคุณภาพของงานวิจัย แสดงให้เห็นว่าผู้เขียนมีความเข้าใจในตัวนักวิจัยอย่างลึกซึ้ง ทำให้นักวิจัยที่ได้อ่านหนังสือวิจารณ์สามารถพัฒนาตนเองจากการเป็นนักวิจัยมือใหม่ไปเป็นนักวิจัยที่มีคุณภาพได้เป็นอย่างดี การอธิบายประกอบแผนภาพและตารางวิเคราะห์ในแต่ละบทรวมจำนวนมากกว่า 25 ภาพ และมากกว่า 20 ตาราง ทำให้ผู้อ่านสามารถเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนและเข้าใจเรื่องนั้นๆ ได้ง่ายขึ้น อีกทั้งในตอนท้ายบทของทุกบทมี “บทสรุป” ที่บ่งชี้จุดเด่นและเนื้อหาสำคัญของบทนั้น ทำให้อ่านสามารถสรุปรวบยอดความคิดได้อีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้ แนวโน้มของหนังสือเล่มนี้ยังมีความน่าสนใจในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาที่ได้จำกัดอยู่ในเฉพาะสาขาสังคมศาสตร์ พฤติกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์สุขภาพ หรือสาขาการศึกษา แต่จะเป็นคู่มือสำหรับนักวิจัยในสาขาอื่นๆ ที่หันมาให้ความสนใจกับวิธีการวิจัย ผสานวิธีที่นับวันจะขยายตัวมากขึ้น เป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงการนำไปสู่ข้อค้นพบขององค์ความรู้ใหม่ในศาสตร์ต่างๆ ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- อุษา ศรีจินดารัตน์. (2555). บทวิจารณ์หนังสือ เรื่อง Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์*, 18(1), 124-127.
- Creswell, J. W. & Clark, V. L. P. (2007). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. Los Angeles, CA: Sage Publication.
- Creswell, J. W. & Clark, V. L. P. (2011). *Designing and Conducting Mixed Methods Research*. (2nd Ed.) Los Angeles, CA: Sage Publication.
- Teddlie, C. & Tashakkari, A. (2009). *Foundations of Mixed Methods Research: Integrating Quantitative and Qualitative Approaches in the Social and Behavioral Sciences*. Los Angeles, CA: Sage